

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/1/2019
Identifikačné číslo spisu: 3018200182
Dátum vydania rozhodnutia: 30.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3018200182.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: J. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom G. XXX/XX, I. X., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.03.2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 18Sa/19/2018-44 zo dňa 27.09.2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť zamietla z a m i e t a .

Žalobcovi náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Rozsudkom č. k. 18Sa/19/2018-44 zo dňa 27.09.2018 krajský súd zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.03.2018 ktorým zamietla jeho odvolanie a potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 05.10.2017, ktorým podľa § 65 ods. 1 a 2, § 65a a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zamietla žiadosť žalobcu o starobný dôchodok od 11.08.2017, a to s odkazom na ustanovenia § 21 ods. 1 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“). Žalovanej náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd ako správny súd mal za preukázané, že žalobca v I. kategórii funkcií vykonával službu vojaka z povolania v trvaní 13 rokov a 234 dní a v II. kategórii funkcií v trvaní 3 roky a 347 dní, a že doba výkonu zamestnania v I. kategórii funkcií sa hodnotí ako zamestnanie I. pracovnej kategórie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/, kde však na účely § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. žalobca získal necelých 14 rokov, a preto mu nevznikol nárok na starobný dôchodok v skoršom veku. Napriek tomu, že žalobca ku dňu podania žiadosti o starobný dôchodok dosiahol vek 58 rokov a splnil aj požiadavku odpracovania 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií, vrátane služby v I. kategórii funkcií, nespĺnil požiadavku trvania takej služby k 31.12.1999, vyplývajúcu z ustanovenia § 174 ods. 2 vety

prvej zákona o sociálnom zabezpečení. Z dôvodu, že žalobca výkon služby ukončil 31.10.1995, správne orgány, podľa názoru krajského súdu, postupovali v súlade so zákonom, keď žalobcovi skorší nárok na starobný dôchodok (vo veku 58 rokov) nepriznali.

3. Voči rozsudku Krajského súdu v Trenčíne podal žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) v zákonom určenej lehote kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v § 440 ods. 1 písm. f/, g/ a h/ SSP. Namietal, že žalovaný zle uviedol jeho vek na nárok na starobný dôchodok, keď skonštatoval, že podmienky nároku na starobný dôchodok k veku 56 rokov nespĺňa, pričom on žiadal starobný dôchodok priznať od 58. roku veku. Namietal tiež, že v jeho prípade je rozhodujúce ustanovenie § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., ktoré žalovaná v celom rozsahu ignorovala, avšak ustanovenie § 174 uplatnila v plnom rozsahu, a tým konala v rozpore s právnymi predpismi. Navrhol preto, aby kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, resp. aby zrušil rozhodnutia žalovanej z 13.03.2018 a z 05.10.2017.

4. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že dôvody žalobcu za opodstatnené nepovažuje, na správnosti rozhodnutia z 13.03.2018 aj z 05.10.2017 trvá a navrhla kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) po zistení, že kasačnú sťažnosť podal včas účastník konania, preskúmal vec bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

6. Kasačný súd, po oboznámení sa s rozsahom a dôvodmi kasačnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, preskúmal rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovaného správneho orgánu a konanie mu predchádzajúce, najmä či sa správny súd vysporiadal so všetkými zásadnými námietkami uvedenými v žalobe a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu.

7. Navrhovateľ sa žalobou domáhal priznania starobného dôchodku od dovŕšenia veku 58 rokov (od 11.08.2017) s poukazom na zachovanie nárokov, ktoré mu vznikli z titulu výkonu zamestnania vojaka z povolania v rozsahu 13 rokov a 234 dní v prvej kategórii funkcií a 3 roky a 347 dní v druhej kategórii funkcií.

8. Podľa § 60 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

9. Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, poistenc má nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek.

10. Podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, dôchodkový vek je 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon v odsekoch 4 až 8, § 65a a § 274 neustanovuje inak.

11. Podľa § 255 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 01.01.2004 podľa predpisov účinných pred 01.01.2004, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 255 ods. 5 zákona č.461/2003 Z. z., za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31.12.2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu

zakladajúcim nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

13. Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa zachovávajú.

14. Podľa § 14 ods. 4 v spojení s § 129 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, ako zamestnanie zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie sa za dobu pred 01.01.2000 hodnotí služba vojakov z povolania (§ 129) zaradená do I. (II.) kategórie funkcií, ak nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti tohto zákona. Služba zaradená do I. kategórie funkcií sa v týchto prípadoch hodnotí ako zamestnanie I. pracovnej kategórie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/.

15. Je zrejmé, že navrhovateľovi nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti zákona č. 100/1988 Zb. pred 01.07.2002.

16. Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., v znení účinnom do 01.01.2004, občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň:

- a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach,
- b) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/, ak bol z tohto zamestnania preveденý alebo uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d/ a e/,
- c) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/,
- d) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. i/ až l/, alebo
- e) 60 rokov.

17. Podľa § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. vojak z povolania má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň:

- a) 55 rokov, ak vykonával najmenej 20 rokov službu zaradenú do I. kategórie funkcií,
- b) 57 rokov, ak vykonával najmenej 20 rokov službu v ostatných prípadoch.

18. Podľa § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. občan, ktorý vykonával pred 01.01.2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31.12.1999 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň:

- a) 56 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 14 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/, prípadne 9,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 19 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/ alebo 19 rokov v službe I. kategórie funkcií,
- b) 57 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 13 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/, prípadne 9 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 18 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/ alebo 18 rokov v službe I. kategórie funkcií,
- c) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 12 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ prípadne 8 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 16 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/ alebo 16 rokov v službe I. kategórie funkcií alebo 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií, alebo
- d) 59 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 11 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/, prípadne 7,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až l/ alebo 15 rokov v službe I. alebo II. kategórie funkcií.

19. Podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, aby zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb..

20. Ustanovenie § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zakotvuje zásadu zachovania získaných nárokov, rešpektujúc predchádzajúcu právnu úpravu (zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), podľa ktorej sa nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie zachovávajú do 31.12.2023 (§ 175). Z toho dôvodu pre posúdenie vzniku nároku na starobný dôchodok z titulu výkonu zamestnaní zaradených do zvýhodnenej pracovnej kategórie nie je možné pre navrhovateľa stanoviť iné podmienky, ako boli stanovené predchádzajúcou úpravou. Toto ustanovenie umožňuje vznik nároku na starobný dôchodok pred dovŕšením 62. roku veku, ale len za splnenia zákonom stanovených podmienok.

21. Pracovné kategórie boli zrušené od 01.01.2000.

22. Zámerom zákonodarcu, vzhľadom na predĺženie zaradovania zamestnaní podľa právneho poriadku Slovenskej republiky do I. a II. pracovnej kategórie až do 31.12.1999, bolo umožniť skorší vznik nároku na starobný dôchodok len u tých občanov, ktorí po 31.12.1999 dovŕšia stanovený vek a ktorí boli zamestnaní stanovenú dobu v zamestnaní uvedenom v § 14 zákona č. 100/1988 Zb., resp. vykonávali službu v I. alebo II. kategórii funkcií, ak toto zamestnanie, resp. služba trvali do 31.12.1999, pričom práve z dôvodu zrušenia pracovných kategórií od 01.01.2000 nemohli objektívne až po 31.12.1999 splniť podmienku trvania takého zamestnania, resp. služby v potrebnom rozsahu.

23. Zákonodarcu mal v úmysle poskytovať určitým skupinám zamestnancov, resp. vojakov a policajtov starobný dôchodok skôr, ale za presne určených podmienok uvedených v § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb.. Tak odporkyňa ako aj súd sú viazané zákonom. Podmienka trvania určeného zamestnania do 31.12.1999 platí pre všetkých zamestnancov (poistencov) a vojakov, preto ju nemožno považovať za diskriminačnú či nespravodlivú ani vo vzťahu k navrhovateľovi, lebo sa s ním nezaobchádzalo inak ako s inými žiadateľmi o dávku, ktorí sa ocitli v podobnej situácii.

24. Kasačný súd v zhode s názorom žalovanej i krajského súdu konštatuje, že sťažovateľ nespĺnil podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok dovŕšením veku 55, resp. 57 rokov podľa § 21 ods. 1 písm. c/ a ani podľa § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., lebo nebol zamestnaný v takých zamestnaniach aspoň 20 rokov; získal v nich len necelých 18 rokov.

25. V danom prípade nebolo sporné, že sťažovateľ v služobnom pomere vojaka získal v I. kategórii funkcií dobu služby 13 rokov a 234 dní a v II. kategórii funkcií 3 roky a 347 dní; splnil teda podmienku uvedenú v § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb.. Nespĺnil však podmienku stanovenú v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., aby služba v I. (II.) kategórii funkcií trvala k 31.12.1999. Obe podmienky, uvedené v ods. 1 a 2 ustanovenia § 174 musia byť splnené súčasne. Sťažovateľ rovnako nespochyboval, že túto službu prestal vykonávať ku dňu 31.10.1995.

26. Uvedený právny názor k posudzovaniu nárokov na skorší starobný dôchodok bývalých príslušníkov ozbrojených zložiek, ktorí nespĺnili podmienku určenú v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom poistení, vychádza z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozsudky v konaniach č. k. 9So/6/2015, 9So/88/2011, 7So/71/2012, 1So/69/2014), ktorej napadnutý rozsudok krajského súdu (i rozhodnutie žalovanej) korešponduje.

27. Hoci žalovaná vo svojom rozhodnutí nesprávne uviedla informáciu, že podľa § 21 navrhovateľovi nárok na starobný dôchodok k veku 56 rokov nevznikol, čo žalobca aj namietal, uvedená nepresnosť nemá vplyv na správnosť jej právnych záverov ako takých. Z odôvodnenia jej rozhodnutia totiž vyplýva, že nespĺnenie podmienky podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. bolo jedným z dôvodov zamietnutia žiadosti o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.XXXX, teda odo dňa, ktorým sťažovateľ dosiahol vek 57 rokov.

28. Kasačný súd považoval tiež za preukázané, že nárok na starobný dôchodok sťažovateľovi nevznikol ani dovŕšením veku 58 rokov, resp. dovŕšením veku 59 rokov podľa § 174 ods. 1 písm. c/ a d/ a ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., lebo jeho služba I. (resp. II.) kategórie funkcií netrvala k 31.12.1999.

29. Pokiaľ sa sťažovateľ domáhal aplikácie ustanovenia § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. tvrdiac, že mu nárok na skorší odchod do starobného dôchodku vznikol za účinnosti § 174 v znení niektorej z noviel zákona č. 100/1988 Zb. predchádzajúcich novele zákona o sociálnom zabezpečení zavedenej zákonom č. 355/1999Zb. z dôvodu, že o jeho nároku podľa § 174 právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona (do 22.12.1999) nebolo, kasačný súd túto jeho domnienku (výklad) považuje za nesprávnu.

30. Ustanovenie § 175g bolo do zákona č. 100/1988 Zb. vložené novelou č. 355/1999 Z. z. s účinnosťou od 22.12.1999. Došlo tým k predĺženiu obdobia zaradovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie a do 1. a 2. kategórie funkcií až do 31.12.1999 (napr. § 14, § 130 a § 174 tohto zákona). Zákonodarca v ustanovení ods. 1 § 175g ustanovil, že v konaniach o nároku na dôchodok, ktoré neboli právoplatne skončené pred dňom účinnosti zákona č. 355/1999 Z. z., sa rozhodne podľa predpisov účinných po dni nadobudnutia jeho účinnosti, ak nie je ďalej ustanovené inak. Inak je ustanovené aj v odseku 2 § 175g tohto zákona, kde zákonodarca stanovil, že vo vzťahu k nároku na starobný dôchodok podľa § 174, o ktorom nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona (do 22.12.1999), o nároku na starobný dôchodok sa (naopak) rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia jeho účinnosti (do 22.12.1999).

31. Konanie o nároku navrhovateľa na starobný dôchodok sa však začalo na základe jeho žiadosti z 11.08.2017 (§ 184 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.), teda nezačalo pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 355/1999 Z. z.). Ustanovenie odseku 2 § 175g nemožno vykladať inak, než v kontexte s predchádzajúcim odsekom toho istého vykonávacieho ustanovenia, ako to nedôvodne požaduje navrhovateľ, mylne sa domnievajúc, že v takom prípade by mu nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 58 rokov vznikol. Sťažovateľ, ktorého služobný pomer skončil k 31.10.1995 by podmienku trvania služobného pomeru ustanovenú v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. nespĺňal ani v znení účinnom k 31.10.1995 (kedy sa vyžadovalo, aby zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1995) a ani v znení účinnom do 22.12.1998 (t. j. pred účinnosťou novely č. 355/1999 Z. z.), lebo jeho služba I. (II.) kategórie funkcií netrvala ani k 31.12.1998.

32. Kasačný súd dospel k záveru, že žalovaná preskúmaným rozhodnutím zamietla jeho žiadosť v súlade so zákonom, pretože sťažovateľ nespĺňa podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., v spojení s § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. a § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., resp. v spojení s § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb..

33. Z uvedených dôvodov kasačný súd vyhodnotil kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú a zamietol ju podľa § 461 SSP.

34. O náhrade trov kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 SSP, v spojitosti s ust. § 167 ods. 1 SSP a neúspešnému sťažovateľovi nepriznal náhradu trov kasačného konania.

35. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.